

آشنایی با سازمان

حسابداری و حسابرسی

برای موسسات مالی اسلامی

مهناز بهرامی

◉ کمیته اجرایی شامل تعدادی از اعضای شورای استاندارد.
◉ کمیته شریعت شامل ۴ عضو.
در سال ۱۹۹۵، کمیته نظارتی، کمیته جدیدی را تحت عنوان کمیته بررسی معرفی کرد که وظیفه آن تجدیدنظر در ساختار و سازماندهی سازمان AAOIFI بوده است. کمیته مذکور اصلاحاتی را در ساختار سازمان ایجاد کرد:

◉ مجمع عمومی.
◉ هیأت امنا (جایگزین شورای نظارتی).
◉ شورای استانداردهای حسابداری و حسابرسی (جایگزین شورای قبلی که تاکید آن فقط روی معیارهای حسابداری استوار بود).

◉ کمیته اجرایی.
◉ کمیته شریعت.
◉ دبیرخانه.

گذشته از اصلاح ساختاری، تنظیم بودجه سازمان نیز مورد تجدیدنظر قرار گرفت. در گذشته، اعضای موسس (Founding Members) سازمان، یعنی بانک توسعه اسلامی، گروه اسلامی Dar Al Maal، شرکت سرمایه‌گذاری و بانکی Al Rajhi، موسسه Dallah Albaraka و شرکت مالی کویت، هزینه‌های سازمان را تقبل می‌کردند. در ساختار جدید، استفاده از وجوه وقف (Waqf) و صدقات اعطایی از سوی اعضا نیز در مدنظر قرار گرفت. پرداخت وجوه مورد بحث هنگام پیوستن اعضا به

◉ افراد حقیقی و حقوقی که از صورت‌های مالی موسسات اسلامی استفاده می‌کنند، جزو اعضای ناظر سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی می‌باشند.

◉ یکی از وظایف حسابرسی این سازمان، کنترل انطباق مقررات با اصول و قوانین شورای شریعت است.

قبل از تأسیس سازمان AAOIFI، پیشنهاد دستیابی به استانداردهای متحدالشکل حسابداری برای اولین بار در اجلاس سالانه بانک توسعه اسلامی (IDB) در تاریخ مارس ۱۹۸۷ مطرح شد. در این رابطه، کمیته‌های متعددی برای ارائه روش‌های مناسب حسابداری و حسابرسی بانک‌های اسلامی تشکیل شدند. پس از آن، از بدو تأسیس سازمان AAOIFI در سال ۱۹۹۱ تا سال ۱۹۹۵ ساختار سازمانی موسسه مذکور به شرح زیر بوده است:

◉ کمیته نظارتی شامل ۱۷ عضو.
◉ شورای استانداردهای حسابداری مالی شامل ۲۱ عضو.

سازمان حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی یا Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institution (AAOIFI) در تاریخ ۲۷ مارس ۱۹۹۱ در کشور بحرین تأسیس شد. اهداف این سازمان به شرح زیر است:

۱- تدوین و گسترش ضوابط حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی از طریق برپایی سمینارها، دوره‌های آموزشی، نشریات دوره‌ای و ...
۲- انطباق استانداردهای حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی با معیارهای جهانی.

۳- بررسی و اصلاح این ضوابط در فواصل زمانی معین.

سازمان AAOIFI، در بدو امر معیارهای حسابداری و حسابرسی را با توجه به اصول شریعت اسلام تدوین نموده و پس از آن، استانداردهای جهانی حسابداری را برای انطباق با اصول حسابداری اسلامی مورد بررسی قرار می‌دهد. وجود استانداردهای متحدالشکل حسابداری و اعمال رویه یکسان در تهیه صورت‌های مالی از یکسو، باعث افزایش اعتماد عموم به صورت‌های مالی و عملکرد بانک‌های اسلامی شده و از سوی دیگر، موجب جذب سپرده‌های بیشتر می‌شود که این امر متعاقباً توان وام دهی این بانک‌ها را افزایش می‌دهد.

سازمان (فقط برای یکبار) الزامی خواهد بود. گذشته از این وجوه، منابع مالی دیگری از قبیل هدایا، بخشش‌ها و وجوه وصیت‌نامه‌ها (Bequests) می‌توانند برای مخارج سازمان مورد استفاده قرار گیرند.

در ساختار جدید، اعضا به سه گروه تقسیم می‌شوند:

* اعضای مؤسس.

* اعضای غیرمؤسس.

* اعضای ناظر (Observer Members).

در سال ۱۹۹۸، اصلاحاتی در وظایف سازمان صورت پذیرفت و دو هدف دیگر به سه هدف قبلی اضافه شد:

۴- ارائه دستورالعمل در زمینه فعالیت‌های بانکی، سرمایه‌گذاری و بیمه برای موسسات مالی اسلامی.

۵- تحقیق درباره نکات موردنظر موسسات قانونگذاری، موسسات مالی اسلامی، سایر موسسات مالی که خدمات مالی اسلامی ارائه می‌نمایند و

برای تدوین معیارهای فوق‌الذکر، یک شورای ۱۵ نفره تحت عنوان «شورای استانداردهای حسابداری و حسابرسی» از سوی هیأت امنای موسسه برای چهار سال انتخاب می‌شوند. هر یک از استانداردها برای رسیدن به مرحله تصویب، فرآیند مختلفی را طی نموده و سرانجام، پس از بحث و بررسی‌های فراوان به مرحله تدوین می‌رسند.

گذشته از استانداردهایی که ذکر شد، موسسه AAOIFI برای سایر معیارهای مربوط به بانکداری و مالیه اسلامی نیز پیش نویس یا Exposure Draft تهیه نموده و آن‌ها را سه ماه قبل از اتخاذ تصمیم نهایی برای تصویب به کشورهای مختلف اسلامی ارسال می‌دارد.

کارشناسان و محققان اسلامی نیز فرصت خواهند داشت که پیش نویس مربوطه را مطالعه و نظریات پیشنهادی خود را قبل از تاریخ تعیین شده به موسسه ارسال نمایند. پس از جمع‌آوری پیشنهادهای، مطالب موردنظر در یک جلسه (که تاریخ و زمان آن از قبل مشخص می‌شود و محل آن کشور بحرین است) به بحث و تبادل نظر گذاشته شده و نهایتاً به تصویب می‌رسد. برخی از این پیش نویس‌ها به شرح زیر می‌باشند:

- * استانداردهای سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار.
- * قرارداد سلم و سلم موازی.
- * قرارداد استصناع و استصناع موازی.
- * ضمانت در معاملات مالی اسلامی.
- * تسویه بدهی‌ها از طریق تهاتر.
- * ارائه خدمات مالی اسلامی از سوی بانک‌های متعارف (ربوبی).
- * ارائه معیارهای اخلاقی برای کارکنان موسسات مالی اسلامی.
- * معیارهای رتبه‌بندی بانک‌های اسلامی. ■

زیرنویس

۱) منظور از مؤسسات پولی (Monetary Agencies) در اینجا عبارت از موسساتی است که به امر اتخاذ و اجرای سیاست‌های پولی و اعتباری اشتغال دارند. برای مثال، در کشور بحرین، مؤسسه پولی بحرین وظایف بانک مرکزی را انجام می‌دهد.

منابع

- 1- Islamic Finance: A Partnership for Growth/ Euromoney Books/ LONDON/ 1997.
- 2- Accountig, Auditing and Governance Standards for Islamic Financial Institutions/ AAOIFI/ Bahrain/ June 2000.

حسابداری و حسابرسی را به عهده دارند.

۲- شرکت‌هایی که به امر حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی اشتغال دارند.

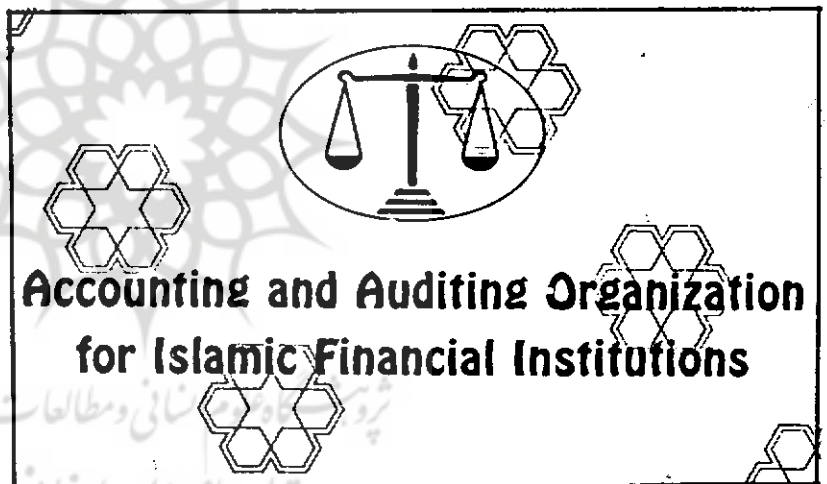
۳- افراد حقیقی و حقوقی که از صورت‌های مالی موسسات مالی اسلامی استفاده می‌کنند.

هر یک از اعضای فوق‌الذکر به فراخور میزان عضویت خویش، ملزم به پرداخت حق عضویت سالانه می‌باشند.

موسسه AAOIFI استانداردهای حسابداری و حسابرسی برای موسسات مالی اسلامی را در زمینه‌های زیر بررسی می‌کند:

الف - حسابداری شامل:

- * معیارهای شفافیت در صورت‌های مالی بانک‌های اسلامی،
- * قرارداد مضاربه (روش‌های تامین مالی)،
- * قرارداد مشارکت (روش‌های تامین مالی)،
- * معیارهای شفافیت در تخصیص سود میان بانک و مشتری،
- * قرارداد سلم و سلم موازی،

- * قرارداد اجاره،
- * زکات،
- * قرارداد استصناع و استصناع موازی،
- * ذخیره‌گیری و اندوخته‌ها،
- * معیارهای شفافیت در صورت‌های مالی موسسات بیمه اسلامی،
- * معیارهای شفافیت در تخصیص مازاد یا کسری موسسات بیمه اسلامی.
- ب - حسابرسی شامل:
- * روش‌های تدوین گزارش حسابرسی،
- * شرایط انجام حسابرسی،
- * کنترل انطباق مقررات با اصول و قوانین شورای شریعت.

شرکت‌های حسابداری و حسابرسی، برای کاربرد استانداردهای حسابداری و حسابرسی. اعضای غیرمؤسس سازمان باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

۱- موسسات مالی اسلامی که با اصول شریعت اسلام در انجام معاملات خود تطابق و سازگاری دارند.

۲- مقامات نظارتی و قانونگذاری که بر فعالیت موسسات مالی اسلامی نظارت دارند. این مقامات شامل بانک‌های مرکزی، موسسات پولی^(۱) و سایر موسسات مشابه هستند.

۳- اعضای آکادمی‌های فقه اسلامی.

اعضای ناظر نیز شامل افراد زیر می‌باشند:

۱- سازمان‌هایی که وظیفه تنظیم مقررات